ти играла, Туку ти 'сѫ ношъ готвила. *ib. 242.* „Дейди боже, златенъ боже Си ѭ дадофъ 'сета стока. *М. 45.* Сѫта гора исекохме, Нигде Яна не найдохме. *М. 167. Дат. пад. мн. ч.* **Семъ**: Ако можамъ 'семъ Слуга да чинамъ, Я не можамъ 'семъ любовъ да бидамъ. *М. 198.* 'Семъте даде по мома Старо зеде две моми. *М. 269.* 'Семъ да деветъ пособеритъ (чюма), Со 'се ваши луди деца". *М. 200.*

Се *нар. 1)* все: Та повéде (цѣрна Арáпина) три синджúра рóбѭ, Едúн синджúр се млáди юнáци, Дрýги Синджúр сé млáди девóйки, Трéти синджúр сé млáди невѣсти. *Д. 36, 13—16.* Áйде, цѣркви да грáдиме, Сé отъ сребрó и от злáто. *Д. 39, 11—12.* Излела е утъ море-ту Една жювина гулѣма како биволъ, Фсе на друму седи, На припекъ са аротяса. *D. S. 11, 1—4.* Още въ люлкѫ-тѫ чувахъ се єднѫ пѣсень. *Р. 107.* Оти има три години време, Ясъ 'се сакамъ, той не ми ѭ даватъ. *М. 102.* Се въ тойзи рѣдъ виждахѫ ся наши аби и шаяци. *Л. Д. 1874 р. 241. 2)* всегда, постоянно: Една сестрица 'се мокра стое (стомна). *М. р. 532. (гат.).* „Ахъ сынко! азъ сьмъ тя отъ малъкъ се съ чюшникъ хранила, и не си умрѣлъ, а сега къту си станѫлъ голѣмъ мѫжъ, нищо не ты става!" *Пк. 39.* Кога да было да идете въ село Д. вые все щете найдете учителя въ кафѥне-то на префѫ-тѫ. *Л. Д. 69 р. 228.* Дребны-ты жилицы не остаять все така дребны. *ib. р. 87. 3)* *въ см.* совершенно: „Язе си имамъ бре кожухъ—'Се си на твойо прилича—". *Ч. 355.* Наши-ты млады ученицы—идѫть се зелены за въ мѣсто-то и неприготвени за въ училище-то. *Л. Д. 71 р. 241. 4)* все-таки: Носи, Тодорко, какво щеш, Се ще си мене либава. *Д. 47, 28—29.* **Се єднó** все равно.

Себѣцъ* (*sebeb, s. a. Cause, motif, occassion*) *с. м.* причина: Че тогива упази Боже да му поменешь за помощь за черквата, захваща да псува, който е станалъ себепъ да заправи черквата. *Зк. 56.* И на туй майка ми пакъ стана себепъ. *Зк. 32.*

Сéбе Сéбе си *мѣст. 3го лица себя: Д. п.* на сéбе си, на себъ си, *энкл.* си. *В. п.* сéбе си, себъ си, *энкл.* се, са *и* сâ; *первая ф. приприната теперь въ литер. яз.;* ся—*книжная ф.* Да познае себе си. *Л. Д. 1874 р. 78.* Со себе си зеде лична мома, ѭ однесе у свои-те дворѭ. *М. 105.* Вода-та така уносила съ себе трохы и открѫшлецы и ситенъ прахъ. *Л. Д. 72 р. 129.* Сама болнава майка не трѣбва да подая дѣтето си, ако не иска да убіе и себе си и дѣтето. *ib. 69 р. 92.* Той ще царуваньето за себе си. *Т. 92.* **Въ сéбе си** *про себя:* „Что пакъ прѣмѣждіе подъ носътъ ми", рекохъ въ себе си. *Р. С. 82.* Думахъ азъ въ себе си. *Т. 34.* **Отъ само себе (си)** самъ собою, самъ по себѣ: Мѣсяць-тъ ако да бяше отъ само-себе огненъ като слънцето, той вынаги бы былъ свѣтълъ, пълнъ и околчестъ. *Л. Д. 72 р. 104.* Чистыйтъ